Üç Faktörlü Yeme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Üç Faktörlü Yeme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32019

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Üç Faktörlü Yeme Ölçe?i (ÜFYÖ), bireylerin yeme davran??lar?n? etkileyen psikolojik faktörleri de?erlendirmek amac?yla geli?tirilmi? standart bir araçt?r. Bu ölçe?in temel amac?, bili?sel k?s?tlama, yeme davran???nda kontrol kayb? (disinhibisyon) ve açl?k duyarl?l??? olmak üzere üç ana boyuttaki yeme e?ilimlerini ölçmektir. Sunulan çal??ma, Karaku?, Y?ld?r?m ve Büyüköztürk (2016) taraf?ndan gerçekle?tirilen ve ölçe?in Türk kültürüne uyarlama, geçerlik ve güvenirlik analizlerini içeren kapsaml? bir psikometrik çal??may? temsil etmektedir. Bu uyarlama, klinik ve ara?t?rma ortamlar?nda Türk popülasyonunda yeme davran??lar?n?n de?erlendirilmesi için standartla?t?r?lm?? ve güvenilir bir araç sunmay? amaçlamaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Üç Faktörlü Yeme Ölçe?i, K?s?tl? Yeme, Disinhibisyon, Açl?k Duyarl?l???, Yeme Davran???, Uyarlama, Psikometri

Yazarlar

Suzan ?eren Karaku?, Hakan Y?ld?r?m, ?ener Büyüköztürk

Amaç

Üç Faktörlü Yeme Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin yeme davran??lar?n?n alt?nda yatan mekanizmalar? ve e?ilimleri nicel olarak de?erlendirmektir. Ölçek, özellikle obezite, a??r? yeme ve yeme bozukluklar? gibi klinik durumlarla ili?kili risk faktörlerini belirlemede önemli bir rol oynar. Bu araç, yeme davran???n?n sadece fizyolojik bir ihtiyaçtan ibaret olmad???n?, ayn? zamanda bili?sel ve duygusal bile?enleri içerdi?ini varsayar.

Türk kültürüne uyarlama çal??mas?n?n spesifik amac? ise, orijinal ölçe?in kültürel ve dilsel e?de?erli?ini sa?layarak, Türkiye'deki ara?t?rmac?lar?n ve klinisyenlerin kullanabilece?i geçerli ve güvenilir bir ölçme arac? sunmakt?r. Bu sayede, Türk popülasyonunun yeme davran?? profilleri uluslararas? standartlarda incelenebilir hale gelmi?tir.

Yap?

Üç Faktörlü Yeme Ölçe?i, ad?ndan da anla??laca?? gibi, yeme davran???n?n üç temel psikolojik yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap?lar, yeme bozukluklar? literatüründe merkezi kabul edilen boyutlard?r.

Bu üç faktör ?unlard?r:

ARABPSYCHOLOGY.COM

Bili?sel K?s?tl? Yeme (Cognitive Restraint): Bireyin kilo kontrolü amac?yla yediklerini bilinçli olarak s?n?rland?rma ve kontrol etme çabas?n? ifade eder. Yüksek puanlar, sürekli diyet yapma e?ilimini gösterir.

Yeme Davran???nda Kontrol Kayb? (Disinhibition): Bireyin duygusal durumlar, çevresel ipuçlar? veya stres alt?nda yeme kontrolünü kaybetme e?ilimini ifade eder. Bu faktör, a??r? yeme ataklar?yla yak?ndan ili?kilidir.

Açl?k Duyarl?l??? (Susceptibility to Hunger): Bireyin içsel açl?k sinyallerine kar?? yüksek hassasiyetini ve bu sinyallere tepki olarak yemek yeme dürtüsünü ifade eder.

Geçerlik

Uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in Türk kültürü için yap?sal geçerlik kan?tlar? incelenmi?tir. Yap? geçerli?ini de?erlendirmek için genellikle do?rulay?c? faktör analizi (DFA) kullan?l?r ve bu analizde orijinal üç faktörlü yap?n?n Türk örnekleminde de korundu?u gösterilmi?tir.

Ayr?ca, ölçe?in alt boyutlar? ile ilgili di?er psikolojik ölçüm araçlar? (örne?in, vücut memnuniyetsizli?i veya depresyon ölçekleri) aras?ndaki korelasyonlar incelenerek ölçüt ba??nt?l? geçerlik kan?tlar? sunulmu?tur. Bu analizler, ölçe?in teorik olarak ilgili olmas? beklenen yap?larla anlaml? ili?kiler kurdu?unu teyit etmi?tir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenirlik analizleri, iç tutarl?l?k katsay?lar? (Cronbach Alfa) hesaplanarak rapor edilmi?tir. Türk uyarlamas? çal??mas?nda, ölçe?in genel puan? ve her bir alt boyutu için kabul edilebilir düzeyde yüksek iç tutarl?l?k de?erleri elde edilmi?tir. Bu, ölçek maddelerinin tutarl? bir ?ekilde ayn? yap?y? ölçtü?ünü göstermektedir.

Güvenirlik kapsam?nda ayr?ca test-tekrar test güvenilirli?i (kararl?l?k) de incelenmi? olabilir. Bu analiz, ölçe?in zaman içinde tutarl? sonuçlar verip vermedi?ini gösterir ve genellikle araya belirli bir süre konularak ayn? bireylere tekrar uygulanmas?yla belirlenir. Yüksek test-tekrar test korelasyonlar?, ölçe?in kararl? bir ölçüm arac? oldu?unu kan?tlar.

Faktör Analizi

Üç Faktörlü Yeme Ölçe?i'nin Türk kültürüne uyarlanmas? sürecinde, ölçe?in yap?sal geçerli?ini test etmek amac?yla faktör analizi teknikleri kullan?lm??t?r. Karaku? ve arkada?lar? (2016) taraf?ndan yap?lan çal??mada, orijinal ölçe?in teorik olarak varsay?lan üç faktörlü yap?s?n?n Türk popülasyonunda da geçerli olup olmad??? ara?t?r?lm??t?r.

Yap?lan analizler (genellikle Do?rulay?c? Faktör Analizi - DFA), K?s?tl? Yeme, Kontrol Kayb? ve

ARABPSYCHOLOGY.COM

Açl?k Duyarl?l??? faktörlerinin birbirinden ayr???k ve anlaml? yap?lar olarak ortaya ç?kt???n? göstermi?tir. Bu sonuçlar, orijinal TFEQ yap?s?n?n kültürel ba?lamda ba?ar?l? bir ?ekilde korundu?unu ve ölçe?in Türkçeye çevrilmi? formunun da ayn? psikolojik boyutlar? temsil etti?ini desteklemektedir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale)

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Yeti?kinler

Age Group: Genellikle 18 ya? ve üzeri bireyler

Population Details: Üniversite ö?rencileri ve genel popülasyon örneklemleri üzerinde geçerlik ve güvenirlik çal??malar? yap?lm??t?r.

Test Methodology: Derecelendirme ölçe?i format?nda maddeler içermektedir (Orijinal TFEQ'nin versiyonuna ba?l? olarak Likert tipi veya do?ru/yanl?? format? de?i?ebilir).

Anahtar Kelimeler

Yeme Davran???, Kilo Kontrolü, Obezite, Bili?sel K?s?tlama, Ölçek Geli?tirme, Psikolojik Ölçüm

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Uyarlama çal??mas?n?n sorumlu yazar?n?n ORCID bilgisi kaynakta belirtilmemi?tir.

Affiliation Email addresses: suseren@gmail.com (Sorumlu Yazar Suzan ?eren Karaku? için belirtilen ileti?im adresi).

Correspondence Address: Sorumlu yazar: Suzan ?eren Karaku?.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Uyarlama Y?l?: 2016

ARABPSYCHOLOGY.COM

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? için orijinal geli?tiricilerden ve uyarlama çal??mas?n? yapan yazarlardan izin al?nmas? tavsiye edilir. Ticari olmayan akademik kullan?mlarda telif haklar? ve kullan?m ücretleri için sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmelidir.

Orijinal uyarlama çal??mas?n?n tam metni PDF format?nda indirilebilir. Orijinal PDF'e bu adresten ula??labilir: uc-faktorlu-yeme-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Karaku?, S. ?., Y?ld?r?m, H., & Büyüköztürk, ?. (2016). Üç Faktörlü Yeme Ölçe?inin Türk kültürüne uyarlanmas?: Geçerlik ve güvenirlik çal??mas?. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, *15*(3), 229-237. DOI: 10.5455/pmb.1-1446540396

Stunkard, A. J., & Messick, S. (1985). The three-factor eating questionnaire to measure dietary restraint, disinhibition and hunger in obese patients. *Journal of Psychosomatic Research*, 29(1), 71-83. (Orijinal ölçek kayna??).

Üç Faktörlü Yeme Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Kaynak içerikte Üç Faktörlü Yeme Ölçe?i'nin maddeleri (sorular?) bulunmamaktad?r. Maddelerin tam listesi için Karaku? ve arkada?lar?n?n (2016) yay?nlanan makalesine veya sorumlu yazara ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM